

Русіна Наталія

*асистент Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті актуалізується проблема застосування сучасних інформаційних технологій у вищих навчальних закладах, зокрема у підготовці студентів юридичних спеціальностей. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури представлено модель методичної системи навчання з курсу «Сучасні інформаційні технології» для студентів юридичних факультетів ВНЗ.

Ключові слова: *інформаційні технології, інформаційні ресурси, інформаційно-пошукові системи, бази даних.*

В статье актуализируется проблема применения современных информационных технологий в высших учебных заведениях, в частности в подготовке студентов юридических специальностей. На основе анализа психолого-педагогической литературы представлена модель методической системы обучения из курса «Современные информационные технологии» для студентов юридических факультетов ВУЗ.

Ключевые слова: *информационные технологии, информационные ресурсы, правовая сфера, информационно-поисковые системы, базы данных.*

The problem of implementing modern information in higher educational establishments particularly preparation students of legal professions is actualized in the article. On the base of psychological and pedagogical literature analysis it is presented the model of methodical learning system of the course «Modern information technologies» for students of legal department of higher educational establishments.

Key words: *information technologies, information resources, information retrieval systems, databases.*

Сучасні компютерні технології, які забезпечують компютерну підтримку універсальних видів діяльності мають загальноосвітнє значення і повинні використовуватися у вивченні всіх навчальних дисциплін. Тому, все більш помітну роль у професійній діяльності юриста в даний час відіграють процеси активного і творчого використання комп'ютерів, комп'ютерної техніки, інформаційних технологій. Аналіз літератури приводить до висновку, що світосприйняття студентів (майбутніх юристів) має базуватися на знаннях, які найбільш повно відображають об'єктивні зв'язки в реальному світі й враховують його інформаційну ємність в умовах її постійного збільшення.

В свій час академік А. І. Берг писав: «Потужний математичний апарат кібернетики, розроблений насамперед для аналізу технічних завдань, що добре обслуговує дослідження і потреби природничих наук, далеко ще не адекватний потребам, зв'язаним із діяльністю людини» [1, с. 14].

Тому, на наш погляд, найбільш перспективною, але в той же час проблемною, серед нових дисциплін, які викладаються у вищих навчальних закладах є навчання сучасних інформаційних технологій.

Різні напрями впровадження інформаційних технологій у навчання досліджувалися в роботах В. М. Глушкова, М. І. Жалдака, В. М. Монахова, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамського, О. В. Співаковського та ін.

Були проаналізовані основні положення нормативно-правових актів: законів України «Про вищу освіту», «Про Національну програму інформатизації», «Про захист економічної конкуренції», «Про інформацію»; наказ Державного комітету ядерного регулювання України та постанова КМ України.

Дослідження окремих аспектів підготовки майбутніх юристів в галузі інформаційних технологій проводилися в дисертаціях В. П. Шуміліна, Л. Ф. Щербачова.

Питання, пов'язані з розробкою та впровадженням методичної системи навчання курсу «Сучасні інформаційні технології» для студентів юридичних спеціальностей не досліджувались.

Аналіз досліджень, присвячених питанням навчання студентів юридичних ВНЗ інформатичних дисциплін виявили недостатність розробок дієвих методик навчання інформаційних технологій, і, безпосередньо, опанування студентами дисципліни «Сучасні інформаційні технології» (СІТ).

Мета даної роботи – показати, що застосування сучасних інформаційних технологій у вищих навчальних закладах, а саме, на юридичних факультетах,

має сприяти більш активному використанню студентами комп'ютерної техніки для поглибленого вивчення навчального матеріалу, а також для подальшої роботи в правовій сфері. Комп'ютерні навчальні програми, використання електронних інформаційних ресурсів надають нові можливості для удосконалення знань студента, підвищують зацікавленість під час пошуку необхідної інформації, включають його мислення під час засвоєння конкретного навчального матеріалу.

У вітчизняному нормативно-правовому законодавстві, на наш погляд, відсутнє повне визначення, що таке інформаційна система та інформаційна технологія. Всі визначення, які надаються, або відносяться до окремих галузей господарства, або не надають чіткого визначення.

Так, інформаційна система (надалі ІС) – організаційно-технічна система обробки інформації за допомогою технічних і програмних засобів [2]; також інформаційна система – система, що призначена для контролю технологічних і/або керуючих систем [3]; інформаційна технологія (надалі ІТ) – цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування [4].

На думку О. К. Закусила та Д. Б. Буй «інформаційні технології» означає, з одного боку, розробку, проектування і виробництво комп'ютерів, периферії й елементної бази для них, мережевого обладнання, алгоритмічного і системного програмного забезпечення, а з іншого, – їх застосування в системах різного призначення [5, с. 329].

М. І. Жалдак вказує, що сучасні інформаційні технології – це сукупності методів, засобів і прийомів, що використовуються для забезпечення ефективної діяльності людей у різноманітних виробничих і невиробничих сферах [5, с. 281].

Вищевказані визначення прямо чи опосередковано але звертаються до поняття «інформація». Але досі теж не має погодження у наукових колах про чітке тлумачення вищевказаного терміну. Стаючи предметом вивчення багатьох наук, в кожній з них воно конкретизується і збагачується. Звідси – безліч визначень терміну «інформації». Так, у законі України «Про захист економічної конкуренції», на нашу думку, більш детально дається визначення цього терміну ніж в законі України «Про інформацію». Інформація – відомості в будь-якій формі й вигляді та збережені на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, органіграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відео-,

мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості [6].

Для порівняння у педагогічному словнику дається таке визначення поняття інформації: Інформація (від лат. Informatio – пояснення, викладання) – одне з загальних понять науки; в широкому розумінні – нові відомості про навколишній світ, одержувані в результаті взаємодії з ним. Останнім часом інформація широко використовується в усіх галузях науки, зокрема філософії, психології, педагогіці, соціології, лінгвістиці. У педагогіці і психології – зміст будь-якого повідомлення, дані про щось, які розглядаються в аспекті передачі їх у часі й просторі [7].

Ефективність засвоєння інформації досягається за умови активної діяльності. На сьогоднішній день, будь-яка інформація накопичується дуже швидко і людство постійно знаходиться в пошуку та впровадженні нових способів передачі, обробки, та збереженні інформації (даних). Жодна галузь людської діяльності не зазнала такого швидкого розвитку як інформаційні технології. Саме вони повинні збільшити ефективність та зручність використання різноманітних видів інформації.

У галузі освіти, з впровадженням ІТ, процес здобуття освіти набуває нового змісту. Викладачі повинні швидко отримувати, вивчати, аналізувати та використовувати на своїх заняттях велику кількість інформаційного матеріалу, який дуже швидко оновлюється. Студенти можуть використовувати електронні інформаційні ресурси для навчання (приклад – дистанційне навчання, електронні підручники), спілкуватись та обмінюватись досвідом зі студентами інших вищих навчальних закладів України та світу.

В Україні існують такі ІС в юриспруденції.

1. Правові інформаційно-пошукові системи (ЛІГА:ЗАКОН; МЕГА-НАУ).
2. Інформаційні системи законодавчих органів (ІС «Рада»; ІС «Законопроект»; Електронний інформаційний бюлетень; ІС «Вибори»).
3. Інформаційні системи органів юстиції (Єдині та Державні реєстри Міністерства юстиції: Спадковий реєстр, Єдиний реєстр нотаріусів України, Єдиний реєстр правочинів, Єдиний реєстр довіренностей та ін.; ІС «РАГС»).
4. Інформаційні системи органів судової влади, прокуратури (Єдиний державний реєстр судових рішень; база даних ІС прокуратури).
5. Інформаційні системи органів внутрішніх справ (ІС ОВС України) та інші.

Зауважимо, що не всі з вищеперерахованих ІС існують в загальному

доступі для навчання. Це в певній мірі накладає свій відбиток на професійну роботу майбутнього спеціаліста. Тому що, програмних продуктів загального призначення (текстових процесорів, електронних таблиць, баз даних та ін.) недостатньо для спеціальної професійної підготовки майбутніх юристів. А студентам програмне забезпечення спеціального призначення (законодавчі бази, реєстри, кадастри) допомагають при розв'язанні нестандартних правових задач, полегшують роботу для пошуку необхідної інформації, сприяють набуттю нових знань та умінь, розкривають привабливі сторони різних галузей у правовій сфері.

Ще одним з напрямків для полегшення роботи юриста є створення інформаційно-аналітичних систем структур штучного інтелекту (експертних систем (ЕС)) для різноманітних предметних областей з метою прогнозування, аналізу та прийняття рішень в складних ситуаціях. Досвід інших країн демонструє, що досить вдало та інколи доречно використання правових ЕС (приклад: ЕС «JUDITH» разом з юристом із його слів засвоює фактичні та юридичні передумови цивільної справи, а далі пропонує розглянути різні варіанти підходів до її ведення; ЕС «LEGAL ANALYSIS SYSTEM» допомагає адвокатам аналізувати справи про навмисну образу дією з погляду права і практики його застосування).

На основі аналізу науково-педагогічних праць та психолого-педагогічної літератури розроблено модель методичної системи навчання з курсу «Сучасні інформаційні технології» для студентів юридичних факультетів ВНЗ (рис. 1).

Рис. 1. Модель методичної системи навчання з курсу «Сучасні інформаційні технології» для студентів юридичних факультетів ВНЗ

Зазначимо, що у вищенаведеній схемі виокремлюємо концептуальні підходи, а саме: системний, особистісно-орієнтовний, модульний, технологічний, діяльнісний, компетентісний, диференційований. До організаційних умов відноситься: достатнє матеріально-технічне забезпечення навчального закладу, якісне навчально-методичне забезпечення, початковий рівень інформаційної підготовки студентів. Методи навчання можуть бути практичні, словесні, наочні, дискусії та ін. Засоби навчання поділяються на традиційні (спеціалізовані підручники та журнали, задачі, проблемні ситуації, тестові завдання та ін.) та комп'ютерні (програмне забезпечення загального та спеціального призначення, АРМ юриста, законодавчі бази, реєстри та ін.). До форм навчання відносяться: лекції, практичні заняття, самостійна робота, написання та захист рефератів, практика. Форма контролю може бути: опитування, тестування, написання контрольних робіт та заліку. В результаті навчання курсу «Сучасні інформаційні технології» виявляються критерії та показники сформованості знань та умінь майбутніх юристів в питаннях комп'ютерної обізнаності та фахової компетентності при подальших вирішеннях правових питань із застосуванням інформаційних технологій.

Як висновок потрібно зауважити, що інформаційні технології необхідно розвивати у вищих навчальних закладах, зокрема юридичних факультетах. Тому що відставання загрожує некомпетентності майбутніх юристів при виконанні своєї роботи, втратою часу для пошуку та прийняття вірного рішення. Про вагоме значення інформаційних технологій в правовій сфері свідчать різні аспекти та можливості їх застосування. Вузівська підготовка майбутніх юристів повинна в повній мірі забезпечувати обсяг знань, вмінь та навичок, що дозволяє впевнено використовувати сучасні інформаційні системи і технології у професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берг А. И. Состояние и перспективы развития программного обучения / А. И. Берг. – М. : Знание, 1966. – 27 с.
2. Постанова КМ України від 16.11.2002 р. «Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних

- інформаційних ресурсів в інформаційних та телекомунікаційних системах» [\[Електронний ресурс\]](#). – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=351175
3. Наказ Державного комітету ядерного регулювання України від 18.03.2002 року «Про затвердження Вимог до порядку та змісту робіт для продовження терміну експлуатації інформаційних та керуючих систем, важливих для безпеки атомних електростанцій»_(НП 306.5.02/2.068-2003) [\[Електронний ресурс\]](#). – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=239559
  4. Закон України від 4 лютого 1998 року «Про Національну програму інформатизації» // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – С. 181.
  5. Педагогічна і психологічна науки в Україні. Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України : у 5 т. Т. 2. Дидактика, методика, інформаційні технології. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 368 с.
  6. Закон України від 11 січня 2001 року «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – С. 64.
Гончаренко С. Український педагогічний словник / Міжнар. фонд «Відродження». Прогр. «Трансформація гуманітарної освіти в Україні». – К. : Либідь, 1997. – 374 с.